

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2017. gada 20. martā Nr.

Latvijas Republikas ārlietu ministram
Edgaram Rinkēvičam
K.Valdemāra ielā 3
Rīgā, LV - 1395

*Par ASV Valsts departamenta 2016. gada
cilvēktiesību ziņojumu par Latviju*

Tiesībsarga birojā ir saņemta Ārlietu ministrijas 2016. gada 7. marta vēstule ar lūgumu izvērtēt ASV Valsts departamenta ikgadējo cilvēktiesību ziņojumu (turpmāk tekstā – “Ziņojums”) par Latviju un savas kompetences ietvaros sniegt komentārus vai iebildumus. Tiesībsarga birojs ir izvērtējis Ziņojumu un sniedz šādu viedokli.

Tiesībsarga birojs norāda, ka Ziņojuma *Section 1c* sadaļas „*Prison and Detention Center Conditions*” apakšsadaļu „*Physical Conditions*” (2 lpp.) var papildināt ar piebildi, ka tiesībsargs 2016.gadā, apsekojot ieslodzījuma vietas, atsevišķos gadījumos ir konstatējis, ka ieslodzītajām personām ar kustību traucējumiem nav nodrošināti atbilstoši ieslodzījuma apstākļi (saprātīga pielāgojuma neesamība). Apakšsadaļu „*Independent Monitoring*”(3 lpp.) var papildināt ar informāciju, ka tiesībsargs 2016.gadā uz ieslodzījuma vietām ir veicis 12 vizītes.

Jau agrāk savos komentāros par ASV Valsts departamenta 2014. gada reliģijas brīvības ziņojumu par Latviju (2015. gada 29. oktobra vēstule Nr.1-5/222) tiesībsargs ir norādījis - ebreju īpašumu atdošana nav cilvēktiesību, bet gan politisks jautājums. Attiecīgi Ziņojuma *Section 1e.* sadaļa „*Property Restitution*” (6 lpp.) un attiecīgā atsauce sadaļā *Executive summary* (1 lpp.) būtu izslēdzama.

Tāpat Ziņojuma *Section 1e.* sadaļā „*Denial of Fair Public Trial*” (5 lpp.) būtu precizējama informācija attiecībā uz tiesas spriedumu anonimizēšanu, publiskošanu un pieejamību. Latvijas tiesu portāla vietnē <https://manas.tiesas.lv/eTiesas/> tiesas nolēmumos dati (personu vārdi, nosaukumi, personas kodi, reģistrācijas numuri) pirms publiskošanas tiek aizklāti personu datu aizsardzības nolūkā. Tiesas neveic citus būtiskus labojumus nolēmumos, kas tiek publiskoti.

Ziņojuma *Section 2a.* “*Respect for Civil Liberties: Including Freedom of Speech and Press*” sadaļā “*Freedom of Speech and Expression*” (7 lpp.) minēts, ka “critics asserted the legislation leaves room for a broad interpretation that could be used to restrict free speech”. Lai arī par attiecīgajiem grozījumiem tika izteikta kritika, būtu jāņem vērā valsts pienākumu aizsargāt vitāli svarīgas intereses. Krimināllikumā tika izstrādāti grozījumi saistībā ar darbībām, kas vērstas pret Latvijas Republikas valstisko neatkarību, suverenitāti, vai kas vērstas uz teritoriālās vienotības graušānu un valsts varas gāšanu Satversmē neparedzētā veidā. Šie grozījumi tika detalizēti apspriesti atbildīgo iestāžu starpā, lai nodrošinātu to atbilstību cilvēktiesību standartiem. Arī Tiesībsarga birojs iesaistījās diskusijās par šiem Krimināllikuma grozījumiem.

Vēlamies vērst uzmanību uz to, ka *Section 2d.* sadaļā „*Protection of Refugees*” apakšsadaļā „*Access to Basic services*”(11 lpp.) būtu veicami labojumi attiecībā uz pabalstu izmaksas ilgumu starptautisko aizsardzību saņēmušajām personām. Šobrīd saskaņā ar Patvēruma likuma 53.pantu bēglis pirmos 12 mēnešus pēc bēgļa statusa iegūšanas, bet persona, kurai piešķirts alternatīvais statuss, pirmos deviņus mēnešus pēc alternatīvā statusa iegūšanas, saņem pabalstu, kas sedz uzturēšanās izmaksas, kā arī valsts valodas apguvei nepieciešamās izmaksas, ja personai nav cita iztikas avota. MK noteikumu Nr.457 „Noteikumi par pabalstu bēglim un personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss” (pieņemti 12.07.2016) 9.punkts paredz atņemt pabalstu tikai tad, ja persona sākusī strādāt un gūst ienākumus, kas pārsniedz valstī noteikto minimālo mēneša darba algu. Tikai darba attiecību uzsākšana nav pamats pabalsta atņemšanai.

Ziņojuma *Section 6* sadaļas “*Children*” apakšsadaļā “*Birth Registration*” (18 lpp.) ir norādīts, ka jaundzimušo nepilsoņu bērniem pilsonību piešķir uz viena vecāka iesnieguma pamata, tādēļ neprecīzs ir sekojošais apgalvojums, ka 99% šādu jaundzimušo pilsonību piešķir automātiski.

Ziņojuma *Section 6* sadaļā “*Acts of Violence, Discrimination, and other Abuses Based on Sexual Orientation and Gender Identity*” (22 lpp.) ir norādīts, ka Latvijas anti-diskriminācijas likumi tieši neaizliedz diskrimināciju seksuālās orientācijas dēļ, tomēr Darba likums to aizliedz. Minētā jautājuma kontekstā lietderīgi būtu uzsvērt un papildināt ziņojumu ar piebildi, ka Latvijas Republikas Satversmes 91.panta otrais teikums noteic, ka cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. Lai arī tieši Satversme nenoteic konkrētus aizliegtos

kritērijus, tomēr ir jāsaprot, ka minētais ir interpretējams saistībā ar sākotnēji paredzēto Satversmes versiju, kā arī jāņem vērā Latvijai saistošās starptautiskās/reģionālās normas, piemēram, Eiropas Pamattiesību harta. Līdz ar to seksuālā orientācija kā aizliegtais kritērijs tieši izriet no Satversmes (ņemot vērā diferencēto pieeju).¹

Noslēgumā Tiesībsarga birojs vēlētos vērst uzmanību uz to, ka ASV Valsts departamenta ikgadējos cilvēktiesību ziņojumos par Latviju novērojams sistemātisks trūkums, proti, daudzi secinājumi Ziņojumā nesatur atsauces uz informācijas avotu, kas padarītu iespējamu apgalvojumu, kas nav balstīti kādas NVO sniegtajā informācijā, ticamības izvērtējumu.

Atsauču iekļaušana Ziņojumā ļautu lasītājiem gūt plašāku ieskatu par norādītajiem problēmjautājumiem, palielinātu ticamību sniegtajiem slēdzieniem, kā arī pievērstu kompetento nacionālo iestāžu uzmanību norādītajiem aspektiem, tādējādi veicinot cilvēktiesību ievērošanu valstī.

Ar cieņu
tiesībsarga vietniece

I.Piļāne

¹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis. 2011., 114.lpp.